Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXII. | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | CHICAGO, ILL., TOREK, 20. FEBRUARJA (FEB. 20), 1940 | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 36

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

FRANCOZI ODBILI NAPADE NA SVOJE POZICIJE

Bombardiranje nemških utrdb

ANGLEŠKA LADJA POTOPLJENA

Pariz, 19. febr. — Nemci so včeraj ponovno napadli francoske pozicije ob reki Mozeli v bližini Luksemburga, toda po poročilu, ki ga je sinoči objavilo poveljstvo francoske armade, so bili napadalci pognani nazaj. Napad je bil izvršen pod kritjem topniškega bombardiranja.

V soboto so Nemci dvakrat naskočili te pozicije, toda krogle iz francoskih topov so jih odpodile in razpršile vojaške koncentracije. Francoska artiljerija je včeraj sipala krogle na nemške delavce, ko so gradili trdnjave ob gorovju Vosges. Delo je bilo potem ustavljeno.

"Po dolgih pripravah je sovražnik napadel naše postojanke vzhodno od reke Mozele," se glasi francosko vojno poročilo. "Napad se je izjalovil. V drugih krajih fronte so bile aktivne vojaške straže."

Premier Daladier je včeraj ponovno konferiral z generalom Gamelinom, vrhovnim poveljnikom francoske in angleške oborožene sile.

Berlin, 19. febr. — Vrhovno poveljstvo poroča, da je bilo več francoskih vojakov ujetih na zapadni fronti. Poročilo dostavlja, da so Nemci sestrelili angleško letalo v spopadu, ki se je vršil v zraku nad Severnim morjem.

London, 19. febr. — Angleški rušilec Daring je bil torpediran in potopljen, se glasi poročilo admiralitete. Devet častnikov in 148 mož posadke je bilo ubitih, eden častnik in štirje mornarji pa so se rešili.

Daring je že šesti rušilec, katere so nemške podmornice potopile od izbruha vojne. Poleg Daringa so Angleži izgubili rušilce Blanche, Gipsy, Duchess, Exmouth in Grenville.

V vojni na morju so bili v zadnjih dneh potopljeni štirje parniki, dva švedska, eden angleški in eden holandski. Angleži so na drugi strani zasegli dva nemška parnika in ju odvedli v svojo luko. To sta Rostock in Morea. Angleške bojne ladje so ju zasegle, ko sta se nahajala v bližini španskega obrežja.

Moskovska Pravda se pritožuje

Pomanjkanje discipline v sovjetski državi

Moskva, 19. febr.—Tukajšnja radiopostaja je opozorila ljudstvo na uvodnik, ki ga je objavila Pravda, glasilo komunistične stranke, v katerem žigosa pomanjkanje discipline in birokracijo v Sovjetski uniji. "Živila gnijejo, ker ni nobenega, ki bi skrbel za učinkovito distribucijo," se pritožuje Pravda. "Ministrstvo industrije kemikalij izkoristi samo 40 odstotkov surovega kavčuka, ker se nihče ne pobriga za izboljšanje produkcije in to kljub vladnim odredbam. Korupcija se je razpasla. Načelniki nekaterih državnih departmentov so falsificirali štatuse mnogih uslužbencev. Navedli so višje plače nego jih prejemajo."

List omenja, da se nekatere organizacije ne zmenijo za zakone, temveč izvršujejo svoje posle po lastnih nagibih. "To se ne sme več dogajati, kajti prišel je čas, ko je treba temu narediti konec," svari Pravda.

Ogrska kampanja proti Rumuniji

Zatiranje ogrske manjšine

Budimpešta, Ogrska, 19. febr. Nova kampanja proti Rumuniji je v razmahu. Podžgala jo je možnost, da bo Rumunija vrnila Bolgariji kos ozemlja, dočim Ogrska, ki smatra Transilvanijo še vedno za svojo posest, ne bo dobila ničesar. Na konferenci predstavnikov držav Balkanske antante, ki se je nedavno vršila v Belgradu, so bili sicer storjeni koraki glede poravnave spora med Bolgarijo in njenimi sosedi, toda Ogrska je zavzela stališče, da so se vsi združili proti nji.

Ogrska ignorira dejstvo, da je bila povabljena k prijateljskemu sodelovanju. Rumunski delegat na konferenci v Belgradu Grigore Gafencu, zunanji minister, je celo predlagal razširjenje Balkanske antante tako, da bi uključevala tudi Ogrsko.

Vest, da je Mitita Constatinescu, rumunski finančni minister, odpotoval v Sofijo, kjer se bo sestal z bolgarskimi voditelji, je razkačila ogrske kroge. Ti sklepajo iz tega, da je Rumunija že pridobila Bolgarijo za sodelovanje in poravnavo teritorijalnega spora. Rumunija je dobila od Bolgarije Dobružo, od Ogrske pa Transilvanijo.

List Pester Lloyd, glasilo ogrskega zunanjega ministra Csakyja, je ponovno napadel Rumunijo. Objavil je poročilo svojega dopisnika, da rumunska policija zatira ogrsko manjšino v Rumuniji. Aretirala je večje število Madžarov na obtožbo, da so člani nelegalnih organizacij, ker so se udeleževali sej kulturnih grup. List naglaša, da Ogrska ne bo dolgo mirno opazovala zatiranja svojih rojakov na drugi strani meje.

Diktatura postavljena v Paragvaju

Člani obeh zbornic resignirali

Asuncion, Paragvaj, 19. febr. — Predsednik Jose Felix Estigarribia se je včeraj proglasil za diktatorja. Izdal je formalni dekret, v katerem naglaša, da je prevzel vso politično oblast, katero bo držal toliko časa, da bodo mir, red in blaginja naroda zaščiteni.

V govoru po radiu je povedal ljudstvu, da si je prisvojil diktatorsko oblast z odobritvijo poveljnikov armade in bojne mornarice, da reši republiko pred anarhijo. Poveljniki so ga zagotovili, da bodo sodelovali z njim.

Člani obeh zbornic parlamenta so že resignirali in Estigarribia je naznanil formiranje novega kabineta. On je bil izvoljen za predsednika v avgustu preteklega leta. Prej je bil poslanik v Washingtonu. Njegov predsedniški termin poteče čez tri leta.

Nadškof kaznoval italijanske katolike

Cleveland, O., 19. febr. — Nadškof Joseph Schrembs je s posebnim ediktom odrekel faranom italijanske župnije zakramente zaradi demonstracij, katere so priredili v znak protesta proti ustoličenju novega župnika Vincenta Carusa. Šestdeset policajev in grupa Kolumbovih vitezov v uniformah ni opravila ničesar proti demonstrantom, ki so se zbrali pred italijansko cerkvijo in kričali, da ne marajo novega župnika. Nadškof je potem izjavil, da upa, da se bodo verniki spametovali in odnehali v opoziciji, ki je postala že javen škandal.

ANGLEŠKA AKCIJA RAZKAČILA NACIJSKE KROGE

V Berlinu groze z maščevanjem

NORVEŠKA VLADA VZNEMIRJENA

Berlin, 19. febr. — Nacijski krogi so silno razkačeni, ker je angleški rušilec napadel nemški parnik Altmark v bližini norveškega obrežja in rešil tristo angleških mornarjev, ki so se nahajali kot ujetniki na tem parniku. Naciji vpijejo, da je ta napad bolj združil Nemce nego katerikoli drugi vojni incident in napovedujejo, da bo kmalu prišel čas obračuna.

"Naj Bog kaznuje Anglijo," geslo, ki so ga Nemci naglašali v svetovni vojni, je bilo ponovljeno. Naciji kričijo, da so Angleži zločinci in banditje. Predstavnik nemške vlade je dejal, da samo bedasti Anglež lahko osvoji teorijo, da mora biti parnik z vojnimi ujetniki interniran, če pride v vodovje nevtralne države. "Anglija aplicira nasprotno načelo, kar je demonstriral slučaj ameriškega parnika City of Flint," pravijo naciji. "Altmark ni bil oborožen, a ga je vseeno napadla angleška bojna ladja. To dokazuje, kaj morejo nevtralne države pričakovati od Anglije. Angleži bodo gotovo provocirali še več sličnih incidentov in nevtralne države se morajo zavedati, da oni ne upoštevajo načel mednarodnega prava, kadar so prizadeti njih interesi. Temelji, na katerih sloni mirno življenje ljudstev in narodov, so bili omajani."

Kampanja, da se dvigne nemška javnost kot celota proti Veliki Britaniji, je v teku. Apel po radiu, naslovljen ljudstvu, naglaša, da so angleški piratje napadli neoborožen nemški parnik v nevtralnih vodah in brutalno postrelili Nemce, ki se niso mogli braniti. "Svet se bo moral še zahvaliti Nemčiji, ko ga bo rešila pred angleškimi razbojniki," je dejal govornik."

Berlin je poslal oster protest norveški vladi, ker ni zaščitila nemškega parnika pred angleškim napadom. Nekateri krogi so namignili, da bo Nemčija zahtevala odškodnino od Norveške, čeprav ti vedo, da se je morala umakniti angleški sili. Norveška je alarmirana zaradi incidenta, ki se je pripetil v njenih vodah.

Berlin se izkopava iz snega

Berlin, 19. febr. — Na tisoče delavcev je zaposlenih pri kidanju snega, ki je pokril mesto. Cestni promet je bil paraliziran. Zameti so visoki več čevljev.

Domače vesti

Obiski

Chicago. — Frank Markič, Peter Cerar, Valentin Stroj, Frank Buček in Pavlina Buček, vsi iz Indianapolisa, so 17. t. m. obiskali gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

Nov grob v starem kraju

White Valley, Pa. — Frances Bohinc, članica in tajnica društva 320 SNPJ, je prejela žalostno vest, da je v Poljanah nad Škofjo Loko umrl njen oče Franc Perko v lepi starosti 83 let. V Združenih državah zapušča štiri sinove, tri v Milwaukeeju, Wis., in enega v Detroitu, Mich., v Pennsylvaniji dve hčeri, v starem kraju pa sina in hčer.

Clevelandske vesti

Cleveland. — Jos. Valenčič je bil pri delu v tovarni 13. t. m. poškodovan in odpeljali so ga v bolnišnico. Oparila ga je para.— Josephine Jereb je prejela vest, da je v Waukeganu, Ill., umrla njena svakinja Johana Jereb-Sedej, katera je več let vodila gostilno. Zapušča sina in dve hčeri.

Vesti iz Minnesote

Duluth, Minn.—Rojaka Franka Miheliča iz Iron Riverja, Mich., je pri delu v gozdu konj brcnil in ga zelo poškodoval. Družba ga je poslala v bolnišnico v Duluthu, kjer se nahaja v kritičnem položaju. Pred več meseci je bil še član SNPJ, namreč pri društvu št. 30 v Aurori, toda moral je društvo pustiti zaradi brezdelja.

Unije suspendirane iz federacije

Tiskarji v Chicagu prizadeti

Chicago, 19. febr. — Čikaška delavska federacija je včeraj suspendirala pet krajevnih unij Mednarodne tiskarske unije na ukaz Williama Greena, predsednika Ameriške delavske federacije. Mednarodna unija je bila suspendirana pred nekaj tedni, ko je imel eksekutivni svet ADF svojo sejo v Miamiju, Fla., ker se je upria plačevanju posebnega asesmenta v sklad ADF za financiranje boja proti Kongresu industrijskih organizacij. Vodstvo tiskarske unije je naglašalo, da so člani proti plačevanju asesmenta, ker bi denar šel za financiranje boja, ki bi povečal razkol v vrstah organiziranega delavstva.

Suspendirane so bile unije št. 16, ki predstavlja večino organiziranih tiskarjev v Chicagu, št. 2, št. 903, št. 330 in št. 9. Slična akcija je bila podvzeta proti tiskarskim unijam v drugih mestih.

FINCI SE UMAKNILI NA DRUGO BOJNO ČRTO

Nove čete dospele na karelijsko fronto

BOMBE UBILE MNOGO CIVILISTOV

Helsinki, Finska, 19. febr. — Finska je poslala sveže čete na fronto na karelijski zemeljski ožini, da ustavi prodiranje ruskih armad proti Viipuriju, drugemu največjemu finskemu mestu. Poveljstvo finske oborožene sile je sinoči priznalo umik čet na drugo bojno črto, ko so Rusi zasedli ozemlje pri Vuoksiju in Jaurapaanu in vas Muolaa.

V Helsinku so tulile sirene in s tem opozorile prebivalce na sovjetska bojna letala, ki so se pojavila nad mestom. Ruski letalci so včeraj napadli z bombami mesta v južnem in centralnem delu Finske, ki so ubile najmanj 40 civilnih prebivalcev. Finci so sestrelili 24 sovjetskih bombnikov.

V glavnem mestu so se pojavili letaki s pozivom, da se morajo letniki od l. 1897 do 1919, ki so bili izvzeti od vojaške službe, takoj prijaviti oblastem in podvreči preiskavi, ki ima ugotoviti, ali so sposobni za to službo. Vrhovno poveljstvo poroča, da je ruski pritisk v ofenzivi, ki se je pričela pred 18 dnevi, nekoliko odnehal, ko so se Finci umaknili na drugo bojno črto Mannerheimove linije. Finci napovedujejo, da bodo napadi na to črto zahtevali še več žrtev nego so jih oni na prvo bojno črto.

Finski letalci so z bombami uničili železniško progo, ki vodi iz Leningrada na Finsko, v več krajih. Uradno poročilo pravi, da je bilo več ruskih tankov razbitih v bitkah na karelijski fronti. Severnovzhodno od Ladoškega jezera so Finci v protinapadu pognali Ruse nazaj. Najmanj 570 ruskih vojakov je bilo ubitih. V spopadih, ki so se vršili v bližini Kuhma, je padlo 130 Rusov.

Sovjetski letalci so napadli z bombami potniški vlak pri Grankullu, ki leži v bližini Helsinka. Eden vagon je bil uničen.

Moskva, 19. febr. — Tu poročajo, da so ruski letalci uničili 21 finskih letal v spopadih. Prej objavljeno poročilo se je glasilo, da se Finci umikajo pred rusko oboroženo silo na karelijski fronti. Sovjeti so okupirali Sommo, Johannes in Maksalahto.

Progresivni rudarji prispevajo za Fince

Gillespie, Ill., 19. febr. — Tukajšnja rudarska unija št. 1 P. M. W. A. je prispevala $200 za finski pomožni sklad.

Fašisti smešijo ameriške diplomate

Vsi demonstrirajo nesposobnost

Rim, 19. febr. — Rooseveltovo imenovanje jeklarskega magnata Myrona C. Taylorja za osebnega reprezentanta v Vatikanu je dalo priliko tukajšnjemu listu Popolo di Roma za smešenje ameriških diplomatov. "Vsi so predmet preziranja pri ljudstvu," piše ta list. "Odlikujejo se le v pomanjkanju olike in kulture. Kot diplomatje nimajo nobenih sposobnosti."

Diplomatični krogi v Rimu so bili presenečeni zaradi napada na ameriške reprezentante v vodilnem italijanskem listu, ker je prišel na predvečer prihoda državnega podtajnika Wellesa in Taylorja v Rim. Wellesa je Roosevelt poslal v Evropo, da ugotovi, ali je sploh možnost za ustavitev sovražnosti.

"Američani ne posvečajo nobene pozornosti neizkušenosti svojih diplomatov," piše omenjeli list. "Trgovec z zeljenjavo dobi pozicijo poslanika in potem strelja kozle. Ko se nekoliko izuri v svojem poslu, je pozvan domov in nadomesti ga drugi."

List omenja Josepha P. Kennedja, ameriškega poslanika v Londonu, "ki je prodajal grah in papir predno je dobil to pozicijo," in Williama C. Bullitta, poslanika v Parizu. O Taylorju pravi, da je izkušnje kot diplomat dobil na konferenci za begunce, ki se je vršila v Evianu, Francija.

Francija pomaga finski republiki

Izjava militarističnih krogov

Pariz, 19. febr.—Militaristični krogi so naznanili, da je Francija odprla svoje zaloge bojnega materiala Finski. Poslala ji je že veliko število topov, bojnih letal in streliva. Ročne granate, katere je poslala Francija 15. januarja, so bile že dostavljene finski armadi.

Naznanilo vojaških krogov je bilo prvo poročilo o francoski pomoči finski republiki, odkar je Liga narodov pozvala včlanjene države, naj podpro Fince v boju proti Stalinovim armadam. Francoska bojna letala že pomagajo Fincem. Tu pravijo, da bo Francija poslala Finski tudi težke topove.

London, 19. febr. — Poročilo švedske radiopostaje omenja zbiranje prostovoljcev na Švedskem, ki bodo kmalu odrinili na Finsko. Na stotine prostovoljcev se je že prijavilo za službo v finski armadi.

Kulturno sodelovanje med Rusijo in Nemčijo

Moskva, 19. febr. — Sergej Eisenstein, vodilni ruski filmski direktor, je začel kampanjo za tesno kulturno kooperacijo med Sovjetsko unijo in Nemčijo. V govoru po radiu, namenjenem Nemcem, je Eisenstein naglašal, da prijateljski odnošaji med Rusijo in Nemčijo, ki so bili postavljeni preteklo leto na trdno podlago, omogočajo večjo kulturno sodelovanje med obema narodoma.

Viharji ubili sedem oseb v Španiji

Madrd, 19. febr. — Sedem oseb je izgubilo življenje v viharjih, katere so spremljali silni deževni nalivi. Plaz zemlje je zasul železniško progo pri Castro Urdialesu in iztiril vlak. Eden otrok je bil ubit in pet potnikov ranjenih. V nekaterih krajih so reke in potoki prestopili bregove in poplavili nižine.

ANGLIJA ZAHTEVA POJASNILO OD NORVEŠKE

Izpolnila ni svoje dolžnosti kot nevtralna država

INTERNACIJA NEMŠKEGA PARNIKA

London, 19. febr. — Angleški zunanji urad zahteva pojasnilo od Norveške, zakaj ni njena preiskava nemškega parnika Altmarka, ki se je vršila predno je britska bojna ladja napadla ta parnik, odkrila, da se na parniku nahaja tristo angleških mornarjev, ki so bili po napadu rešeni.

Lord Halifax, angleški zunanji minister, je v noti, katero je izročil norveškemu poslaniku v Londonu, poudaril, da Norveška ni v tem slučaju izpolnila svoje dolžnosti kot nevtralna država. Nota je odgovor na norveški protest zaradi napada na nemški parnik v norveških vodah. Zunanji minister je stavil v noti več vprašanj. Eno je, zakaj ni Norveška podvzela nobene akcije proti Nemcem, ko je priskava ugotovila, da se na parniku nahajajo angleški ujetniki. Ako je smatrala Altmark za trgovski parnik, zakaj so bile norveške bojne ladje poleg parnika?

Angleži so pozdravili rešene mornarje kot junake, ko so dospeli v domačo luko. V Liverpoolu se je zbrala velika množica in spremljala mornarje, ko so se vračali v svoje domove. Le nekaj mornarjev je bilo odpeljanih v bolnišnice, kjer so dobili zdravniško pomoč.

Uradni krogi so zavzeli stališče, da je bila zahteva, da mora Norveška internirati nemški parnik, v soglasju s provizijami mednarodnega prava. Ker je bila zahteva odklonjena, je bil napad na parnik upravičen.

Oslo, Norveška, 19. febr.—Usoda nemškega parnika Altmarka zavisi od ugotovitve, ali je bil oborožen ali ne. Če je bil oborožen, tedaj bi ga morale norveške oblasti internirati. Angleži trdijo, da je imel parnik protiletalske topove in štiri strojnice, dočim v Berlinu naglašajo, da parnik ni bil oborožen. Doslej Norveška še ni ugotovila, katera trditev je pravilna. Dva nadaljnja nemška mornarja sta včeraj umrla za ranami, ktere sta dobila, ko so Angleži napadli parnik.

Roosevelt si ogledal utrdbe ob prekopu

Konferenca s predsednikom Paname

Balboa, Pana, 19. febr.—Predsednik Roosevelt si je včeraj ogledal utrdbe ob Panamskem prekopu in se potem vrnil na bojno ladjo, ki je odrinila neznanokam. Preko panamske ožine se je vozil z vlakom, ko se je izkrcal s križarke Tuscaloose.

Naznanjeno je bilo, da se bo Roosevelt ponovno vrnil v Panamo čez nekaj dni in se takrat oglasil v palači Augusta S. Boyda, predsednika Paname. Dva rušilca sta spremljala križarko Tuscalooso, ko je odrinila na odprto morje.

Američani v Argentini zbirajo denar za Fince

Buenos Aires, Argentina, 19. febr. — Prebivalci ameriške naselbine v tem mestu so pričeli zbirati prispevke v sklad za pomoč Finski. Denar, ki ga bodo zbrale ameriške organizacije, bo šel za nakup živil in drugih potrebščin, ki bodo poslane na Finsko.

Župan LaGuardia in njegov posredovalec Edward F. McGrady opazujeta, ko si Michael J. Cashal (levo), podpredsednik bratovščine voznikov (ADF), in Dan M. Rugg, predstavnik trgovcev s premogom, stiskata roke po sklenitvi dogovora, ki je končal stavko voznikov v New Yorku.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.
Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.
Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (February 29, 1940), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

138

Čiščenje lastne hiše

Socialistični tednik Reading Labor Advocate iz Readinga, Pa., ima 9. t. m. zelo važen članek, važen pred vsem za socialiste. Urednik se bavi z načrtno ekonomijo in zaskrbljeno vprašuje: Kateri načrt je najboljši za delavce?

Na prvi pogled je to bedasto vprašanje za socialista. Socialistični načrt ekonomije je bil temeljito obdelan že pred več ko šestdesetimi leti in od takrat velja za socialiste kot nekaj popolnega v svojem končnem cilju. Sicer ni nič popolnega ali perfektnega na svetu, ampak socialistični učitelji iz onih let so rekli, da zanje ni boljšega. Socializacija ali kolektivizacija (podružabljenje) sredstev produkcije, distribucije in izmenjave! To je načrt.

Kljub temu socialistični urednik resno vprašuje: kateri načrt? Ali je pozabil na program, ki sta ga postavila Marks in Engels in katerega so osvojile socialistične stranke vseh dežel? Ali je pozabil, da jedro tega programa ali načrta je odprava kapitalističnega reda?

Ni pozabil! Urednik prav dobro pozna ta program v teoriji — in danes ga vidi v praksi v Rusiji, če namreč verjame, da je sovjetska načrtna ekonomija Marksov načrt. Urednik ne verjame tega, ampak Lenin in za njim Stalin sta uverila milijone delavcev po svetu, da je njun načrt pravi in najboljši marksizem.

Omenjeni urednik — in z njim vred milijoni drugih socialistov — so pa že desetletja učili delavce, da je socializem popolna demokracija. In kako se urednik — in z njim vred milijoni drugih socialistov, ki verujejo v princip demokracije — danes počuti, ko vidi, da Rusija že 22 let demonstrira v praksi, da je njen kolektivizem največje tiranstvo za delavca in kmeta?

To dejstvo boli urednika — kakor marsikaterega drugega urednika socialističnih listov — in začel je resno dvomiti v kolektivizem te vrste. Dobesedno piše: "The rise of dictatorship throughout the world has demonstrated that collectivization is more likely to be a new slavery than a new freedom. To prevent that form of collectivism from being our next social order has been the chief concern of Socialists."

Torej "diktatura (v praksi) je demonstrirala, da je kolektivizem (te vrste) prej nova sužnost kakor nova svoboda in naloga socialistov je, da preprečijo to formo prihodnjega socialnega sistema."

Korajžna beseda socialističnega urednika! Bolj in bolj se oglašajo socialistični učitelji po reviziji cilja samega — če nočejo zavreči demokratičnega principa in zajadrati v ekstremne diktatorične vode. Cilj demokratičnih socialistov je še vedno in mora ostati: odprava privatnega kapitalizma. To je nesporno. A to je le negativna stran cilja. Kaj pa pozitivna stran? Kakšen socializem hočemo?

Če nočemo diktatorskega kolektivizma, ki se naj izvrši s silo in upravlja s silo — če nočemo politično-birokratične diktature v komunistični ali fašistični državi, ali verske diktature v stanovski državi — s čim naj nadomestimo odpravljeni privatni kapitalizem? Kateri način načrtne ekonomije je najboljši za delavca?

Za delavca! — Za maso delavcev! — Za večino! — To je tisto. Diktatura je morda nekaj časa dobra za neko kliko, za mašino, ki vzdržuje diktaturo, je pa prekleto slaba za ljudsko maso; za to maso je res nova sužnost, kakor pravi urednik Reading Labor Advocata.

Trezni socialisti se morajo držati demokratičnega principa, če hočejo, da njihov načrt prinese nekaj boljšega kot je privatni kapitalizem. Svoboda posameznika, ki hoče pošteno delati in pošteno živeti, mora biti zajamčena. Brez prave demokracije ne more biti socializma ali kolektivizma, kakršnega stari socialisti pojmujejo že 40, 50 in 60 let.

Urednik ni odgovoril na vprašanje, ki ga je zastavil. Ampak odgovor mora priti; odgovor mora priti od trezniih socialističnih delavcev vseh dežel.

Postaviti je treba nov program, nove smernice in nov cilj — in na tem novem in trdnem temelju je treba začeti iznova graditi. Druge pomoči ni.

Socialisti morajo očistiti svojo hišo vse tiranske navlake! —

Glasovi iz naselbin

O tem in onem

Kemmerer, Wyo. — Ko to poročam, imamo zelo nestanovitno vreme pri nas; zdaj sneg pada, čez par ur pa je zopet lepo. Zima je mila in do sedaj smo imeli le par dni v januarju mrzlo. Velika izpremememba v zimi; letošnja ni skoraj nič podobna prejšnjim. Včasih je bil tukaj pravi sibirski mraz, snežena burja dan za dnevom, tako da smo včasih rekli, da imamo devet mesecev zimo in tri mesece mraz.

Z delom v premogovnikih je različno. Pri Kemmerer Coal Co. delamo še pet dni na teden, ne ve pa se, kako dolgo bo trajalo. Ta kompanija obratuje tri premogovnike v tej okolici in pri njej dela največ Slovencev. Diamond Coal & Coke Co. obratuje tukaj en premogovnik. Pri tej družbi delajo že nekaj let bolj slabo, največ po dva in tri dni na teden, pa naj bo leto ali zima. Star Coal Co. obratuje en majhen rov, ki tudi nestanovitno dela, kakšen teden več ko drugi. To je razen železnice in relifa tudi vsa zaposlitev v tej okolici, ker je drugega dela pri nas zelo malo.

Na društvenem polju smo pa dobro preskrbljeni. Menda imamo društva vseh podpornih organizacij, tako da se lahko vsak rojak zavaruje za slučaj bolezni, nesreče ali smrti, kar je tudi zelo priporočljivo, ker nesreča nikdar ne počiva. Imeli smo že nekaj pogrebov rojakov, ki niso bili pri nobeni podporni organizaciji in so bili tudi žalostno pokopani. To je dokaz, da so nam naše podporne organizacije danes zelo potrebne. Torej zavarujte se danes, ker jutri bo mogoče že prepozno. Kdor še ni član nobene podporne organizacije, naj pristopi k SNPJ, ki je največja in najboljša slovenska podporna organizacija. Ona v resnici prav po materinsko skrbi za svoje članstvo v času bolezni, nesreče ali smrti.

SNPJ je tudi prava delavska organizacija, ker svoje člane uči in izobrazuje s pomočjo Prosvete za boljšo človeško družbo, v kateri bo delavstvo prišlo do svojih pravic in svobode. Naročite in čitajte Prosveto v svojo lastno korist.

Anton Tratnik, 267.

Iz dežele mormonske

Salt Lake City, Utah. — Kar se zime tiče, je tukaj še precej povoljna. Okrog božiča smo imeli par dni 8 nad ničlo, od tedaj pa je precej toplo. Sneg včasih malo pobeli, a se takoj stopi. Tukaj v Mormoniji se še tudi precej dela, a je tudi še dosti ljudi brez dela. Tukaj so največ rudokopi, rudotopilnice in premogovniki, kakor tudi kmetije. Kmetje pridelajo dosti sladkorne pese in žita.

Ljudje si mislijo, kaj je to za ena zverina: Mormonija. Pred par leti je prišel v Salt Lake City neki Čikažan. Ustavil se je na gasolinski postaji, da dobi "gesa", in rekel delavcu, da bi rad videl kakšnega mormonca. Mož mu odgovori, da je on mormonec. Čikažan ga začudeno gleda in pravijo, da imajo mormonci roge. Mož mu spet odgovori, da je on eden izmed takih, toda ima le en rog.

Kar se tiče mormoncev, so prav taki ljudje kakor smo mi. Oni so mešanica Švedov, Norvežev, Angležev, Dancev, Nemcev. Ne vem, če je kateri Slovenec med njimi. Po velikih naselbinah imajo mormonci cerkev na vsake dve ali tri milje. Njihov škof je lahko vsakdo, ki je pismen; ni treba nobenih posebnih šol za to "saržo". Tudi v cerkvah nimajo nič malikov in človeka pokopljejo brezplačno. Pri pogrebu si izberejo tri ali štiri govornike, ki govore vsak 20-30 minut in eden bolj hvali mrliča ko drugi, pa magari je bil največji zločinec. Tudi se je že pripetilo, da smo Slovenca ali Slovenko pokopali po mormonskem obredu. Zelo so ponosni, če se drugorodec pokoplje po njihovem obredu.

Kar se tiče evropske vojne, bo par Fincev vse Ruse pobilo. Dokler ni Stalin začel pobijati vse tiste, ki so se borili proti carju, sem mislil, da je možak. Potem sem pa takoj rekel, da je največji krvolok. Gorje je bilo pod ruskim carjem, a tudi zdaj ni nič bolje, kot izgleda. On je pobil stare revolucionarje, da je dobil boljšo priliko, da se je združil s Hitlerjem, ker drugače bi naletel na odpor.

Veliko se piše o Slovanih. Ampak zakaj je toliko tistih malih državic? In v vsaki državici malo drugače govorijo, da je več mržnje med njimi. Po mojem mnenju bo tako, dokler ne bo vsa Evropa združena pod eno vlado in z enim jezikom. Šele potem bo mir v Evropi, prej pa ne. — Pozdrav vsem čitateljem.

Joseph Shober, 12.

Clevelandčanje gredo v Strabane

Cleveland, Ohio.—V nedeljo, 17. marca, bodo rojaki iz Clevelanda podali zanimiv in užitka poln program v dvorani društva Postojnska jama 138 SNPJ v Strabanu, Pa. Pričetek ob dveh popoldne. Za ta dan je društvo Postojnska jama določilo dvorano za Cankarjevo ustanovo. In Cankarjeva ustanova se s svojimi člani in prijatelji pridno pripravlja, da poda tako pester program, da ga bodo ondotni rojaki in rojakinje v resnici užival in ga pomnili še dolgo, dolgo . . .

Edino, kar želimo in bo tudi v zadoščenje igralcem in pevcem, je to, da vi iz Strabana in okoliških naselbin napolnite dvorano omenjeni dan. Meni pa verjemite, da boste zadovoljni, če se boste udeležil v nasprotnem slučaju bo vam žal.

Program bo sledeči (morda še tehnično popravljen): Igra: "Eden se mora ženiti." To je enodejanka in bo trajala približno eno uro. Povzročila bo mnogo smeha. Petje: Dvospev in solospev—Jennie in Tony Perušek od soc. zbora Zarje. Dvospev in solospev—Louis Belle in Frank Plut. Louis Hodnik bo nastopil s saksofonom. On je s svojim nastopom na proslavi 30-letnice društva Cleveland št. 126 SNPJ v nedeljo, 11. febr., v Narodnem domu na St. Clair Ave. takoj pri prvem nastopu osvojil vso avdijenco, ki ga je nagradila z ogromnim aplavzom. Komični prizor proizvaja Anton Eppich. Njega mi ni treba predstaviti. O njem ste že dosti slišali, ko je sodeloval pri raznih prireditvah. Omenim naj le toliko, da je on naš ameriško-slovenski Charlie Chaplin.

Ves ta program bo Cankarjeva ustanova iz Clevelanda vam podarila za 40 centov vstopnine. Otroci plačajo 10 centov.

Vstopnice so bile že poslane tajniku društva 138 SNPJ Johnu Žigmanu. Pri njem si jih lahko nabavite ali rezervirate telefonično predno pridejo.—Za Cankarjevo ustanovo—

Louis Zorko, tajnik.

Več nevernih Tomažev

Nanticoke, Pa.—Vendar so se začeli oglašati člani in čitatelji, da se ne strinjajo vsi s sedanjo taktiko Prosvete. Večkrat je že urednik namignil, naj čitatelji poročajo, kako se strinjajo s Prosveto; tudi Barbič je že večkrat pisal, naj naročniki podajo svoje mnenje posebno o dopisih, ker tu imaš svobodo tiska. Zornik pa je enkrat omenil, naj bi komentarji pri dopisih izostali. Po njegovem mnenju bi bilo demokratično, naj bi čitatelji odločili, ali se strinjajo s tem ali drugim dopisom ali ne. Pravijo, da človek mora slišati obe plati zvona. Komentarji so klofuta za dopisnika. Tak dopisnik navadno preneha z dopisovanjem.

Veliko nas je enakih nevernih Tomažev kot je M. Vogrich. Ne gre samo za sedanjo vojno na Finskem. Mi opazujemo že par let, ko urednik in Garden z veliko preklju udrihata po Rusiji, oziroma po Stalinu. Mi Tomaži ne verujemo, da je Stalin tako kosmat kot ga kapitalistični dnevniki slikajo. Ko bi se bil Stalin obril, podal roko angleški demokraciji in povedal svojemu ljudstvu: "Jaz grem v pokoj, tukaj imate demokracijo, pa volite kar hočete," bi Angleži že davno izkoriščali ruske rudnike kakor jih izkoriščavajo v Jugoslaviji, na Finskem in drugod.

Kar se tiče vojnih poročil s finske fronte, se ne izplača omenjati, ker se že vsaka ženska norčuje iz takih poročil. Zato tudi ni umestno, da Prosveta vse to ponatisne iz kapitalističnih dnevnikov.

Mi neverni Tomaži tudi ne verjamemo, da bi bila Finska tako 100% delavsko demokratična država. Ni še minilo dva meseca, ko so si segli v lase Rusi in Finci, že je Hoover nakolektal $600,000 za Fince. Celo papež je prispeval nekaj tisočakov. Kanadska vlada je tudi prispevala $100,000. Prispevki od povsod kar dežujejo za Fince. Kakšni so bili prispevki za Španijo, vsakdo ve; menda zato, ker so bili v lojalistični vladi socialisti in komunisti. Po mojem mnenju mora biti nekje nekaj narobe. Čitali smo, da je bil Diesov odbor, ki krtači komuniste, odgovoren za poraz Murphyja pri volitvah v Michiganu.

Ali ni to udrihanje po sovjetski Rusiji škodljivo za delavce? Zadosti je, ko kapitalistično časopisje udriha po nji že od začetka njenega obstoja. Delavskemu listu kot je Prosveta bi ne bilo treba brenkati na iste strune. S takšno taktiko se ne bo dobilo ljudstva za pravo demokracijo. Zato pa mi neverni Tomaži ne verujemo v tako taktiko.—**Anton Supan**, 447.

Uredniška pripomba: Ta pripomba ali komentar je tudi druga plat zvona! Noben komentar ne more biti klofuta za dopisnika, če piše stvarno in se opira na dejstva. Ni se treba ozirati na kapitalistične dnevnike in magazine, če hočete izvedeti resnico o Stalinu in njegovem režimu — čitajte delavske liste, socialistične liste, čitajte, kaj pišejo bivši Stalinovi sodrugi sami! Kadar zapišete, da Angleži izkoriščajo rudnike v Jugoslaviji in drugod, tedaj nalašč ali nevedoma zavijate dejstva. Angleški delavci so tudi Angleži! Mar angleški delavci izkoriščajo? Ali veste, da delavska stranka v Angliji pobija izkoriščanje doma in v tujini in na vsej črti podpira vojno proti načijski Nemčiji in obrambo finskega ljudstva? Angleški kapitalisti še niso Anglija, kakor tudi Stalin še ni Rusija! Naj bodo poročila s finskih bojišč takšna ali takšna, dejstvo je, da sovjetska armada v dveh mesecih in pol še ni prišla nikamor. To je dejstvo. Kdor se ogreva za Stalinovo diktaturo, ne more biti za demokracijo. Vi se na vsaj črti poslušujete stalinovskih argumentov, ki so vseskozi demagoški in lažnjivi! Zato ni nič čudnega, če so vam naši uredniški komentarji trn v peti.

Iz metropole

Cleveland. — Spet smo imeli priliko prisostvovati proslavi 30-letnice pionirskega društva Clevelanda 126 SNPJ, ki se je vršila 11. febr. z lepim in obširnim programom. Predstavljeni so nam bili še živi in seveda tudi še aktivni ustanovitelji. Lastni mladinski krožek je priredil kratko igro, dve članici tega krožka, hčerki Adamove družine, pa sta nastopili z umetnim plesom. V solospevu smo slišali sestro Jazbec in nastopili so kar štirje pevski zbori — obe Zarji, Sloga in Jadran. Skoraj vsi so se dobro postavili in pomagali društvu do boljšega uspeha.

Govornika sta bila Milan Medvešek v angleščini in Matt Petrovich v slovenščini, oba člana glavnega odbora SNPJ. Nastopil je tudi Louis Hodnik, ki je na saksofon zaigral več slovenskih komadov. Igral je tako lepo, da smo ga vsi z zanimanjem poslušali in bi ga bili še poslušali. Za svoje izredno igranje je prejel tudi veliko odobravanje. On večkrat nastopi na naših kulturnih priredbah. Njegovi starši so bili vedno med posetniki naših priredb, kulturnih in drugih. Škoda, ker je njegova mati zadnje čase bolj pri slabem zdravju. Želja nas vseh je, da čim prej okreva in se spet vrne med nas. Upamo in želimo, da bo njen sin Louis še mnogokrat lepo igral na naših priredbah.

Program je bil torej raznovrsten, potem pa se je pričel ples in prosta zabava. Igral je orkester Franka Jankovicha. Vse je bilo veselo. Stari smo se pogovarjali in kramljali med seboj, pili in peli, nekateri so pa tudi plesali. In mladina — ej, saj veste, kako se mladostno zabava, kot smo se mi nekdaj. Prav za prav se ta mladina zna še bolje zabavati kakor smo se mi. Kar je najbolj važno, je bila tudi udeležba velika, posebno zvečer, ko je prišla mladina, je bila velika dvorana nabito polna plesalcev, prizidek pa poln pivcev in jedačev. Bil je lep moralen in upamo, da tudi finančni uspeh.

V imenu društva Vodnikovega venca 147 SNPJ izrekam čestitke bratskemu društvu Clevelandu k tako lepo uspeli 30-letnici. Tudi naše društvo 147 bo letos praznovalo svojo 30-letnico. Kdaj, še ne vemo. To bomo še naznanili in vas vse povabili.

Zdaj pa par besed o Primorcih. Br. Louis Pavlinich, evo ga pristnega Primorca! Čital sem njegov dopis iz Bellairja, O., v katerem poziva, naj se oglasijo vsi Primorci, ki so naročniki Prosvete. To bi se po mojem tolmačilo, da ta klic velja vsem, ki so živeli v stari domovini pod politično oblastjo Volovsko (Novi grad), Trst in njegova okolica. Ne vem, ako misli one, ki so živeli pod politično oblastjo Gorica, ali ne — mislim, da ne misli Ipavcev, ker oni so naši sosedje.

Torej, br. Pavlinich, v tvoj poziv sem se malo bolj poglobil. Praviš, ako se priglasi 25 pristnih Primorcev, boš mogoče enkrat — lahko večkrat — pisal v našem domačem narečju. Br. Pavlinich, me prav iz srca veseli, ako boš kaj takega započev. Torej kako in kaj bi bilo? Mogoče takole: Ma udar-ga! Ma strela ubila tri ljudi! Frminasiti kamižola! Ma daj mi en špunjalet! Ma jaz imam eno lepo pupo! —Ako boš kaj takega pričel, boš imel dosti čitateljev — še več kakor če bi pisal v ribniškem dialektu. Samo drugi ne bodo razumeli.

Louisa poznam že nad 21 let. Kot že rečeno, on želi, da se priglasi 25 Primorcev, ki so naročniki Prosvete. Ravno sedaj sem pogledal v clevelandski imenik naročnikov in konštatiram, da jih ni v Clevelandu nič manj kô 57 pristnih Primorcev naročenih na dnevnik Prosveto. To že pokazujejo imena, kot primer Jusich (Kastavec), Jankovich, Samanich (Kastavec), Siskovich, Simcich, Sasich, Sigolin, Stanich, Satkovich (Kastavec), Bubnich — 57 ti jih lahko naštejem. Škoda, da ti ne morem postreči tudi s pristnimi Ipavci in s pristnimi Notranjci in Pivčani, katerih imam v mojem imeniku stotine. Br. Pavlinich, primorske krvi je še veliko v naših žilah po Ameriki. In ta kri je večinoma napredna.

(Dalje na 3. strani.)

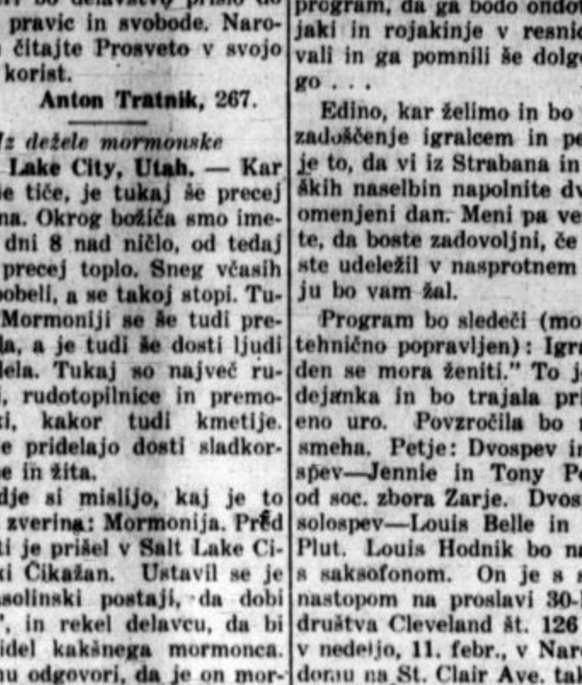

Maury Maverick, bivši kongresnik in sedanji župan v San Antoniu, Tex.

Kakšna je Rusija?

Norman Thomas in Joel Seidman

TEŽKOČE POTOVANJA — 8

Kljub strogim restrikcijam, je notranje potovanje po Rusiji neprimeroma lažje in svobodnejše ko pa dobava dovoljenja za potovanje v tujino. Skoraj ga ni sovjetskega državljana, ki bi mu dovolili, da bi lahko potoval kot turist v druge dežele; kdorkoli bi vprašal za tako dovoljenje — to bi bilo skoraj gotovo odklonjeno — bi mahoma postal osumljen. Le tisti Rusi lahko potujejo v tuje dežele, ki so poslani po uradnih opravkih te ali druge vrste. Čestokrat pa njih družinam ni dovoljeno, da bi šle z njimi, in tiste, ki bi ostali v tujini preko določenega časa, pa lahko zadene smrtna kazen.

Sovjetske oblasti se silno obotavljajo, da bi dovolile svojim državljanom izselitev v tujino. Na podlagi dekreta, ki je bil izdan 8. junija 1934, je vsak civilist, ki bi skušal preko meje v drugo državo, podvržen smrtni kazni ali desetletnemu zaporu, za vojaka pa je določena smrtna kazen. Sovjetske meje so že dolgo najbolj zastražene meje na svetu in kdor je zasačen pri ilegalnem prekoračenju meje, je ustreljen. Člani družine vojaškega dezerterja so podvrženi izgubi vsega premoženja in zaporu od pet do deset let, ako jim je znano o begu, toda dezerterja ne javijo oblastem; in v slučaju, da jim ni ničesar znano o begu, so vseeno deportirani v Sibirijo za pet let. Le redki so tisti, ki dobe dovoljenje za izselitev v tujino; sploh je že sama vložitev prošnje nespametno postopanje, ker je dotičnik takoj osumljen, da je nezadovoljen.

Še več: skozi več let je bilo treba plačati pristojbino za potni list v zlatu, do katerega ruski delavec sploh ni mogel proti. Med prvo petletko je tajna policija uprizorila pogon na vse zlato po vsej Sovjetski uniji in ga pobrala brez ozira, če je lastniku prišlo v roke legalno ali ne. Kar je ta postavka (plačitev potnega lista v zlatu) pomenila, je bilo v resnici to, da so se lahko izselili iz Rusije le tisti državljani, ki so imeli v tujini prijatelje ali svojce, ki so bili pripravljeni plačati v zlatu ali tuji valuti od več sto do tisoč dolarjev. Toda niti vsi tisti niso dobili dovoljenja, za katere je bila na razpolago zahtevana vsota. Aplikantu niso nikdar pojasnili vzroka za odklonitev potnega lista in oblasti so le včasih povedale prizadetim v tujini, da potni list ni bil izdan radi pomanjkanja delovnih moči, kakor tudi to, d abi izseljenci lahko postali javno breme v tujini; čestokrat niso dobili dovoljenja niti stari ljudje, katerih svojci v tujini so bili zmožni in tudi pripravljeni jih vzdrževati. Noben politični nasprotnik ne dobi dovoljenja, čeprav tudi dela ni zanj v USSR.

Vzrok za to politiko je najbrže v tem, ker se vlada boji sovražne publicite v zunanjem svetu, ako bi dovolila odhod nezadovoljnežem, na drugi strani bi se pa mogoče skušalo izseliti preveliko število Rusov, ako bi vlada odpravila te restrikcije. Še celo tiste osebe, ki so bile rojene v Rusiji, toda so postale državljani druge države, po obisku Sovjetske unije niso vedno dobile dovoljenja za odhod, ker so po sovjetskem zakonu še vedno ruski državljani. Dokler je režim potreboval tuje valute, so tujci, ki so poročili Rusinje, lahko kupili potni list za svojo ženo. Ampak zdaj se viza zelo redkoma dobi in mnogi tujci so morali odpotovati iz Rusije brez družin.

V prejšnjih letih so bili splošno znani politični nasprotniki, kot je na primer Trocki in drugi, izgnani iz Rusije, toda manj znani opozicionalci so bili navadno vrženi v zapor in niso dobili dovoljenja za odhod razen v primerih velikega pritiska s trani mednarodnega delavskega gibanja. Zadnja leta skoraj ni mogoče dobiti takega dovoljenja za ruske državljane. Sovjetska vlada je celo prisilila Norveško, da je izgnala Trockega, ki je bil tam dobil azil.

Sovjetska ustava iz leta 1929, člen 129, dovoljuje pravico azila tujezemskim državljanom, ki so persekutirani radi obrambe interesov delavskega razreda. V praksi pa so taki begunci podvrženi enako strogi kontroli kakor velja za Ruse. V resnici se zna zgoditi, da bo tajna policija še bolj pazila nanje. Tudi imajo manj prilike za obrambo kakor drugi tuji državljani, ker ne morejo pričakovati pomoči s strani konzulatov. Victor Serge pravi, da so tuji politični begunci, ki pridejo v Rusijo brez sodelovanja Mednarodne rdeče pomoči (frontna organizacija kominterne), navadno vrženi v zapor kot špionažni osumljenci. O mnogih beguncih govore poročila, da so bili vrženi v zapor ali ustreljeni, ali pa so se vrnili v svojo domovino kljub temu, da jih je čakal doma zapor ali pa tudi smrt.

Kakšna usoda je doletela herojske "šucbundlerje", ki so zbežali v Rusijo, ko so l. 1934 fašisti zatrli svobodo avstrijskega delavstva? Neoficielna, toda zelo zanesljiva poročila govore, da jih je še zelo malo na svobodi v Sovjetski u-

(Dalje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 20. februarja 1920)

Domače vesti. V Chicagu je influenca pobrala Bernarda Novaka, člana SNPJ. — V Veroni, Pa., je umrl 40-letni Matevž Avčin iz Koč na Notranjskem, član SNPJ.

Delavski vesti. Čikaški stavbni delavci zahtevajo $1.25 mezde na uro.

Iz inozemstva. Jadransko vprašanje je še vedno nerešena zagonetka.

Sovjetska Rusija. Nemška republika se pogaja za mir z Rusijo. — Spopad ameriških čet z Japonci v Vladivostoku. Vsi Kolčakovi dekreti so bili preklicani.

Novice z starega kraja

z Slovenije

rzen roparski napad sejmarja

Kamnik, 8. januarja. — V eteklem poletju je Kamničane lo razburil roparski napad na arega kmečkega očanca, ki se vračal s sejma v Kamniku na oj dom v Volčji potok. Neznan ladenič ga je opazoval na sej- u, ko je kupoval vola. Videl da ima precej denarja, ki ga ni izdal, ker mu kupčija ni la po volji. Ko se je stari mož ačal po samotni poti čez gozd oti domu, ga je neznanec, ki u je previdno sledil, napadel, ga kamenjem pobil na tla ter mu el listnico s štirimi tisočaki. udje so prej opazili neznanca, ko se je s kolesom prepeljal gozda, tam odložil kolo in rival obraz pred mimoidočimi. jub vestnemu iskanju orožni- niso mogli ugotoviti, kdo bi neznani roparski napadalec, prav je bilo očitno, da je mo- dobro poznati moža in vede- po kateri poti bo šel domov. Za las podoben roparski napad bil izvršen na mengeški sej- arski dan v gozdu med Žeja- in Vodicami. Josestink Jožef bolj iz Vodic se je vračal s jma v Mengšu, kjer je name- val kupiti vola. Ker mu kupči- ni bila po volji, je popoldne ez vola in s polno listnico de- rja sam krenil proti Vodicam. gozdu ga je napadel mlajši nt, ki po mnenju posestnika bolja ne bo več star ko 22 let. daril ga je z ekim trdim pred- etom po glavi in mu vzel 3500 . Posestnik Rebolj je star 72 in napadalca seveda ni mo- zasledovati, posebno še, ker e tu za istega roparja kakor ed meseci v Kamniku. Izvrše- napad dokazuje, da je na delu šibki, pa zelo drzni mlade- , ki na sejmih opazuje stare marje, ko kupujejo živino in zasleduje, ko se vračajo po motnih potih sami domov. čnega moža se ne loti, ampak pada samo starčke.

Dokler skrivnostnega napadal- ne dobe v roke, je za stare marje edin izhod, da se sami oli ne vračajo po samotnih ih domov.

nske nevšečnosti Gorenjskem

Kamna gorica, 8. januarja. — dtem ko se mestni športniki sele zime, je je večina drugih di, posebno na deželi, kmalu a. Kamor prideš, so same ne- jetnosti. Od dneva do dneva jih več pokaže. Od hude zime 29 pa do letos niso na Gorenj- em zamrzovali vodnjaki. Letos ejo le še posebno tople stu- nčine. Večina vodnjakov in nalega vsi vodovodi v radov- škem srezu so ukovani v led. mnogih krajih so popokale i. Posebno neprijetne posle- e raztrganih cevi se pokaže- ko mraz odneha. V mnogih merih je treba podreti zidov- ih zemljo. Hud mraz je zelo žal stanje vode, nizka voda zamrzne še hitreje, kakor če struga polna. Primrznila so esa vodnih žag in kovačnic. Kamni gorici kovačija po bo- u po večini počiva. Vsako ju- so primrznila vodna kolesa. mesto da bi zjutraj pričeli vači kovati, imajo opravka s mikanjem koles. Včasi se posreči, da jih spravijo v tek e po več ur trajajočem napor- m delu. Večkrat pa jih sploh morejo premakniti. S sekira- in krampi obsekavajo led s les. Na tečaje vlivajo ženske do. Zgodilo se je, da so se ko- a pričela vrteti in dvigati me- ve. Ko pa je pri vzhajajočem ncu mraz še hujše pritisnil, so lesta ponovno obtičala in to kajkrat za ves dan.

Kako je bilo zadnje dni mrzlo Gorenjskem, priča dejstvo, je popokalo gozdno in sadno vje. Mraz je razklal najprej ji kostanj, nato pa orehe. ade posledice mraza na sadnem evju, posebno v prisojnih le- h in v sadovnjakih, ki imajo vje manj odporne vrste, se do še pokazale. Prav zaradi dih zim je pametno, da Go- nci zasajamo le take vrste, ki odpornejše. Sadjarji so letos čno zaskrbljeni.

Hudi mraz je udaril tudi v kleti in shrambe, kjer imajo kmetje poljske pridelke. V mnogih kleteh, kjer še nikoli prej ni zmrznil krompir, se letos na kupih krompirja leskeče srebrna pomrzlina. Pomrzel krompir izgubi na hranilni vrednosti in okusu. Najhujše bo pač to, da prizadeti kmetje ne bodo imeli krompirja za seme. Kakor kaže, bo pomladi v splošnem pomanjkanje semenskega krompirja. Zaradi visoke cene bodo kmetje tem bolj prizadeti. Dobro bi bilo že zdaj misliti, kako se bo kmetom pomagalo do dobrega in ne predragega semenskega krompirja. Huda, splošna škoda bi bila, če bi ostale njive zaradi pomanjkanja semena nezasejane.

Izreden mraz, ki je hitro sledil odjugi, je močno poledenel tudi gorske poti, koder vozniki vozijo les iz planinskih gozdov. Na hudi poledici je vožnja ali vlaku lesa zelo otežkočena in je seveda letos mnogo več nezgod kakor v preteklih letih. Več konj se je močno poškodovalo; nekatere, ki jim je na poledenelih tleh spodrsnilo, pa je tovor pognal čez hude strmine, kjer so obležali s polomljenimi nogami. Tudi nekaj voznikov se je ponesrečilo.

BEDA SLOVENSKIH OTROK

Ljubljana, januarja. — Unija za zaščito dece v Ljubljani je začela akcijo za oblačenje dojenčkov. Začela je to akcijo v spoznanju, da je beda posebno po našem podeželju tako velika, da večina naših otrok ni pravilno in zadostno oblečena, prav mnogo pa je takih, ki trpe pomanjkanje najpotrebnejšega — in ki zato izgube zdravje in celo življenje. Človeka postane kar sram, če pomisli, da imamo že dvajset let svobodno državo, pa je beda vedno enako huda in je umrljivost naših dojenčkov celo narasla. Ker pri nas večina mater še doji in imajo otroci torej pravilno hrano, odpade umrljivost otrok v prvem letu po večini na bolezni dihalnih organov, prehlade, pljučnice. Te bolezni so navadno posledica pomanjkljive obleke in slabih, nekurjenih stanovanj. Ni torej pretirano, če rečemo, da s preskrbo zadostne obleke lahko marsikateremu naših otrok rešimo življenje.

Zadnji namen unije je torej, da preskrbi z otroško opremo vse potrebne otroke. Prav bi bilo, ne le v imenu dobrodelnosti in ljubezni, temveč tudi v imenu narodnega zdravja in obstoja, če bi mogli poslati vsakemu potrebnemu otroku ob rojstvu vsaj najnujnejšo opremo. A razlika med namenom in sredstvi je ogromna. Treba bi bilo na stotine teh oprem. In unija nima svojih sredstev, da bi kupila potrebne stvari. Zato smo se že ponovno obrnili na javnost za pomoč; doslej je bil rezultat tega 280 din v gotovini s strani nekaterih maloštevilnih socialno čutečih ljudi — in kup prošenj potrebnih mater, ki prosijo življenjske pomoči za svoje otroke, kup pisem od zdravnikov in babic, ki vidijo, da so otroci, ki jih pomagali spraviti na svet, od prvega trenutka ogroženi s smrtjo od pomanjkanja.

Taka so nekatera pisma, ki jih dopiva unija:

Babica s Štajerskega piše: "Z velikim zaupanjem in prošnjo se obračam do vas, da priskočite na pomoč mojim ubogim materam in njih črvičkom. Srce se mi krči, ko prinesem na svet malega črvička, ki si ne more nič pomagati, a mu nimam kaj obleči in ga ne v kaj zaviti. Kar sem imela srajčk in kapic od svojih malih, sem že vse razdelila, ker je v moji občini več revežev kot bogatinov. Drugega decembra sem imela porod pri M. Z. Dobili so tretje dete . . . Najstarejši je v tretjem letu. Mož je na orožnih vajah nalezel sklepni revmatizem, tako da se niti sam ne more obrniti v postelji. Revščina je taka, da nas bog obvaruj, a oče in mati sta oba v postelji. Otroci prosijo kruha, a nikjer nobenega zaslužka. Srce se mi krči pri takih porodih, zato se obračam na vas in prosim za kako pomoč mojim najrevnejšim materam in njih otročičem. Materam samim se ne upam svetovati, da bi prosile same, ker se bojim, da bi vas s tem preveč ne obteževala."

Poslali smo nekaj košar v to občino in zdaj nam prihajajo prošnje dan na dan, vse potrjene od občine ali župnije. Vidi se obupna revščina — a mi ne moremo več pomagati, ker nimamo sredstev!

Iz drugega kraja je prišel zdravnik in nam povedal tole: "Posredoval sem pri porodu F. A., žene hlapca v L. Videl še nisem večje revščine in pomanjkanja kakor v tej hiši. Vsa rodbina, z novorojenčkom, štirje člani, imajo eno samo posteljo brez vsake slamnice, na drugem koncu sobe pa je na pol podrt štedilnik. Vsa soba je v derutnem stanju, okna na pol podrta. Novorojenček je brez vsake plenice. Revščina je velika in če je kdo potreben otroške košare, potem je gotovo ta mati. Kot poljedelski delavec oče ni zavarovan pri bolniški blagajni."

Poslali smo pomoč. In izvedeli smo znova za druge družine, ki prav tako stanujejo v baraki, kjer so otroci v tej zimi goli in bosi — mi pa ne moremo, ne moremo vsem pomagati, ker nimamo s čim!

Na revnem lističu papirja, vidno od neuke roke napisano, smo dobili z Gorenjskega tole pismo:

"V časopisih sem brala, da se mora revnim materam pomagati zaradi otrok. Prav lepo bi vas prosila, če je mogoče saj pomagati s košaro. Rodil se nam je 13. novorojenček, fantek, 8 je živih, 5 jih je umrlo. Pomanjkanje vsak dan večje mož brez dela, zaslužka nič, draginja vsak dan večja. Prej je bil skoraj celo leto brez dela, zdaj je delal komaj 5 mesecev in zdaj spet nič; ker je premalo delal, ne dobim od blagajne nič podpore, tudi za babico nisem dobila. Pri vsakem porodu je tako, otrok je slabši, otrok hoče jesti, sama nimam kaj, ne vem, kako ga bom živela, še enkrat vas lepo prosim in obenem zahvaljujem; mogoče moja prošnja ne bo zastonj, saj je zaradi otroka. Ne prosim rada, pa ker je sila, sem se odločila, da vas prosim."

Take so te prošnje, ki jih dobivamo in ki jim, premnogim, ne moremo ugoditi, ker nimamo sredstev. In koliko je vendar, tudi v naši revni Sloveniji, ljudi, ki bi premogli dati vsaj skromne vsote, pa bi se jim nikjer ne poznalo, niti odtrgovati si jim ne bi bilo treba. Ne potrebujemo milijonov, nekaj tisočakov bi nam bilo velika pomoč, kar se nabere s kovači in stotaki. Naj rečem, kakor je tako lepo povedala ta mati: "Mogoče naša prošnja ne bo zaman, saj je zaradi otroka!" Zaradi naših slovenskih otrok je, da bi nam ne umirali, da bi bili malo bolj zdravi, bolj krepki, da bi nam zrasel močnejši, zavednejši rod!

—Unija.

Holandska zahteva odškodnino od Nemčije

Amsterdam, Holandska, 19. febr. — Holandska vlada zahteva od Nemčije plačitev odškodnine za parnik Burgerdijk, katerega je torpedirala in potopila nemška podmornica zadnji teden. Parnik je bil na poti iz New Yorka proti Rotterdamu, ko ga je napadla nemška podmornica.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2 strani.)

Rad bi vedel, br. Pavlinich, ako sem ti s tem ustregel, ali sem v pravem ali ne. Lahko ti pošljem tudi prave naslove Kastavcev in okoličanov, ako želiš katerega. Največ Kastavcev pa živi v Bessemerju, Pa. — Pozdrav vsem čitateljem, posebno pa Primorcem!

Anton Jankovich, zastopnik.

Se tudi ne strinja

Clairton, Pa.—Nobenega dvoma ni, da urednik Prosvete ni pristranski glede vojne. Saj je zapisal, da priobča taka vojna poročila, kakršna prejme in da jih veliko izpusti. Katera poročila izpusti, je čitateljem znano, vsaj onim, ki čitajo poleg Prosvete še kaj drugega. Pittsburgh Press, ki ni delavski list, poroča precej, kar izpusti Prosveta.

Poročano je bilo v Pressu, da se je Nemčija od leta 1919 do 1933 pritoževala in skušala mirno izravnati težkoče, storjene z versajsko pogodbo, ampak brez vsakega uspeha. Od leta 1933 do 1939 je ignorirala versajsko pogodbo in organizirala oboroženo silo. Leta 1936 je okupirala Porenje, katerega je izkoriščal francoski kapital. Francija je bila proti razorožitvi zmagovitih držav od leta 1919 do 1929 in izvajala ekonomsko vojno proti Nemčiji. Kontrolirala je Ligo narodov in dovolila Poljski zasego Šlezije leta 1921 in Vilno. Leta 1924 je zasegla Rusko dolino, da se naplača za vojno odškodnino. Pomagala je Japonski pri zasegi Mandžurije. Ameriškega dolga ni še do danes poravnala.

Kaj pa Anglija? Ona še danes noče dati svobode Indiji. Podpirala je Japonsko proti Ameriki pri zasegi Mandžurije leta 1931. Izigrala je Čehoslovakijo. Ameriki vojnega dolga še ni plačala in še računala je za pokop ameriških padlih vojakov v Angliji. General Johnson je poročal, da Anglija samo izrablja Ameriko, noče pa, da bi zadnja imela kakšne zahteve, ali pa besedo pri sklepanju miru. Čitali smo dolge kolone poročil glede ladje Flint, katero je zasegla Nemčija. General Johnson je poročal, da je bila ladja Flint le malo večja nego ribiška ladja, pa toliko kričanja, Anglija pa je zasegla 18 ameriških ladij, vse večje, toda o tem je časopisje večinoma molčalo.

Torej to je ta uboga demokracija Angležev in Francozov. Uredniku je lahko, toda kakšen preprost veteran iz svetovne vojne ve, kakšna je demokracija Johnny Bulia. Vsi vemo, da vojna ni piknik. Vsi se hočejo okoristiti na račun drugih. Ako je kaj več demokracije v Angliji in Franciji, je to zasluga francoskega in angleškega delavstva. Toda obe imata večino kolonij, katere izkoriščata sebi v prid. Saj je po svetovni vojni imela Francija prevenstvo v izkoriščanju Jugoslavije.

Prišel sem v dotiko z več Slovaki, ki so šli po svetovni vojni v stari kraj, da tam prežive v miru in zadovoljstvu. Pa so se vrnili v Ameriko nič manj razočarani kot oni iz Rusije. Tudi tam v Čehoslovakiji je imel vladajoči razred in žandar svobodo in demokracijo, delavec pa je moral garati in se mučiti. Tako so poročali ob povratku.

V Pittsburgh Pressu je priobčeno pismo, katerega je poslal neki baptistični pridigar iz Poljske, ki je sedaj pod Nemčijo. V pismu pravi, da so v mestu Brombergu Poljaki mučili do smrti tisoč Nemcev. In tako so delali tudi po drugih mestih in vaseh. Pravi, da so tudi njega in več njegovih članov zasegli in jih gnali v mučilnico, k sreči pa so jih rešili nemški vojaki.

Kar se Fincev tiče, izgleda, da Finci streljajo z modernim orožjem, Rusi pa samo fige kažejo. Samo kadar mislijo kako bolnišnico porušiti, kako žensko ali otroka ubiti, takrat rabijo puške.

Ni moj namen zagovarjati Nemčije ali Rusije, ne strinjam se pa, kakor mnogi drugi čitatelji, s tako pristranskimi poročili.

Mike Čebašek, 426.

Kakšna je Rusija?

(Nadaljevanje s 2. strani.)

niji, da se jih nahaja velika večina v sovjetskih zaporih, drugi so bili izgnani ali pa so se prostovoljno vrnili v domače fašistične ječe. Samo sovjetski vladi je znana prava usoda "šucbundlerjev", ampak o njih molči ko grob.

V prvih letih Hitlerjevega režima so dobili vstop v Rusijo nekateri nemški begunci, toda avtorja ne vesta niti za en slučaj, da bi bil kdo sprejet—niti kakšen komunist — leta 1938-1939. Rusija ni hotela sprejeti niti židovskih beguncev, ki so romali po morju leta 1938 in 1939, dasi bi nobena dežela toliko ne potrebovala njih talentov. Tisti begunci, ki so v prejšnjih časih dobili zavetje v Rusiji, so v mnogih primerih v ječi — sicer ne kot židje ali tujci, marveč kot politični osumljenci, da niso dovolj lojalni v mislih, v besedi in v dejanju, kar Stalinova birokracija strogo zahteva od vseh, ki žive v mejah USSR.

Italijani se priglašajo za boj proti Rusom

Pariz, 19. febr. — Deset tisoč Italijanov, članov društva Garibaldi, ki bivajo v Franciji, se je že prijavilo za službo na strani finskih armad, ki se bore proti Stalinovim četam. Poveljnik teh prostovoljcev je Camillo Marabini, predsednik omenjenega društva. On je dejal, da so se ti ponudili v službo Franciji, zdaj pa so se odločili za odhod na Finsko. Oni hočejo pomagati malemu finskemu narodu, ki se bori za ohranitev svoje neodvisnosti in svobode proti ruskemu orjaku.

Japonci raztegnili bojne operacije

Hongkong, 19. febr. — Japonske čete, ki so se izkrcale na otoku Amoju, so začele prodirati v kitajsko provinco Fukien, katera doslej še ni bila invadirana. Japonsko poročilo pravi, da niso čete naletele na odpor v prodiranju. Japonski letalci so včeraj ponovno napadli z bombami francosko železnico, ki vodi iz kitajske province v Indokino, toda bombe niso povzročile posebne škode.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Organizatorji unije klavniških delavcev, ki so aktivni v kampanji med delavci v klavnicah Wilson & Co., da jih potegnejo v organizacijo.

Problemi priseljenca

Ne zna za svoje državljanstvo

Vprašanje: Imam prijatelja, ki je prišel iz pokrajine v starem kraju, katera je že trikrat po svetovni vojni spremenila svoje podaništvo. Sedaj je zopet pod okupacijo tuje armade. Ker mora prositi za drugi papir, on niti ne ve, kako bi mogel odgovoriti na vprašanje glede sedanjega podaništva.

Odgovor: Lani je kongres spremenil določbo zakona, po kateri se je prosilec moral odpovedati oni deželi, h kateri spada. Kakor sedaj stoji zakon, se vaš prijatelj ne more izrecno odpovedati podaništvu napram posebej navedeni deželi. Kar se zahteva, je to, da se odpove zvestobi napram vsem inozemskim deželam sploh.

Nastanjenost v svrho naturalizacije

Vprašanje: Prišel sem v Združene države pred 6 leti in živel sem večinoma v New Yorku. Meseca januarja 1940 sem bil pa premeščen za delo v Chicago. Svoj prvi papir sem dobil pred štirimi leti. Morem li sedaj prositi za drugi papir?

Odgovor: Inozemec, ki prosi za naturalizacijo, mora izpolniti sledeče zahteve glede bivanja: Mora neprenehoma stanovati pet let v Združenih državah; zadnjih šest mesecev pa mora stanovati v oni County, kjer vloži prošnjo. Zato morete vložiti prošnjo za naturalizacijo še le po šestih mesecih bivanja v Chicagu. Seveda potrebujete dvoje prič za Chicago in dvoje za New York. Ona dva v Chicagu bosta z vami prišla na naturalizacijska zaslišanja. Za ona dva v New Yorku pa dajte imena in adrese naturalizacijskemu uradu.

Adopcija nima vpliva na državljanstvo

Vprašanje: Obvdovela sestra v starem kraju mi je ravnokar umrla. Zapustila je hčer, 15 let staro. Moja žena in jaz bi jo rada adoptirala. Midva sva oba amer. državljana. Ali bi ta moja nečakinja postala vsled adopcije ameriška državljanka, tako da bi mogla priti sem izven kvote?

Odgovor: Odgovor je: ne. Adopcija sploh ne spreminja državljanstva. Tujerodno dete dobiva ameriško državljanstvo samo po lastnem očetu oziroma materi. Niti ne bi adopcija imela nikakega vpliva, kar se tiče kvote. Ona bo mogla priti sem le kot kvotna priseljenka brez vsake prednosti. Ako kvota dotične dežele ni izpolnjena, bo adopcija seveda imela znaten pomen, posebno ako morete dokazati, da ste gmotno v stanju vzdrževati jo.

Poročila se je l. 1921, mož pa je postal državljan l. 1926

Vprašanje: Rada bi vedela, da li sem po vašem mnenju ameriška državljanka. Prišla sem v Združene države l. 1919 in poročila sem se l. 1921. Moj mož je postal ameriški državljal leta 1926.

Odgovor: Res je, da pred dnem 22. septembra 1922 je inozemka postala avtomatično ameriška državljanka, ako se je poročila z ameriškim državljanom. Ko ste se pa vi poročili, vaš mož ni bil ameriški državljan. Ko je postal, je bil že v veljavi novi zakon in poroka ni imela več nikakega vpliva. Vi ste še vedno inozemka. Lahko pa takoj vložite prošnjo za drugi papir (ni vam treba prvega) in morate dokazati le triletno bivanje v tej deželi.

Po štirih letih v Ameriki hoče prositi za javno podporo

Vprašanje: Prišel sem kot begunec v to deželo l. 1936 na podlagi afidavitov bogatega strica. Sedaj sem že mnogo mesecev brez dela in moj stric mi noče pomagati. Ali se ga more prisiliti na to? Ali smem prositi za relif? Imam že prvi papir.

Odgovor: Stric ni po zakonu obvezan podpirati nečaka. Žalibog ni mogoče prisiliti ljudi, da bi držali besedo, ako so z afidavitom obljubili podporo. Kar se tiče dobivanja javne podpore tekom prvih petih let bivanja v tej deželi, je stvar precej kočljiva, kajti izpostavljate se nevarnosti deportacije. Dali bi se taka deportacija mogla tudi zares izvršiti z ozirom na zamotane razmere v Evropi, je pač drugo vprašanje, ali bilo bi nespametno za sedaj, ako bi prosili za javno pomoč.

Informacije glede državljanstva žen in otrok

Vprašanje: Rad bi imel splošne informacije o državljanstvu žen in otrok in tudi sploh glede naturalizacije.

Odgovor: Foreign Language Information Service, 222 Fourth Avenue, New York City, je izdal knjižico 64 strani, ki ima naslov "How to Become a Citizen of the United States". Pišite na zgornjo organizacijo in priložite 25 centov za knjižico.—FLIS.

Republikanci objavili program

Washington, D. C., 19. febr. — Voditelji republikanske stranke so objavili program glede pomoči ameriškim industrijam, uravnovešenja budžeta in razmaha privatnih podjetij. Program omenja enajst glavnih načel, katera naj stranka na svoji konvenciji uključi v svojo platformo. Program je sestavil posebni odbor, kateremu načeluje Glenn Frank, bivši predsednik državne univerze v Wisconsinu.

HUMOR

Past

Žena: "Nikoli te nisem lovila po gostilnah in silila, da se poročiva!"

Mož: "Seveda me nisi, saj past tudi ne leti za mišjo, pa se miš vendarle ujame!"

•

Nevaren ugriz

Ančka: "Jejhata, gospa Nada, kako sem se ugriznila v jezik. Strašno me boli!"

Nada: "Bo že minilo."

Ančka: "To je že res. A kaj, če sem bolna za steklino . . .?"

•

Na ribolovu

Meščan (ribiču, ki lovi ribe): "Tu je pa prav lepo mesto za postrvi."

Ribič (ki ničesar ne ujame): "O, da, da, tako lepo se imajo postrvi tu, da nobena noče zapustiti vode!"

•

Profesorska

Profesor (svoji ženi): "Kam si zopet založila moj klobuk?"

Žena: "Saj ga imaš vendar na glavi!"

Profesor: "No, če ga imam na glavi, potem ga bom že našel."

•

Priznanje

Gospodinja: "Nisem povsem zadovoljna z vašimi spričevali!"

Služkinja: "Tudi jaz nisem, milotsljiva, toda — najboljša so, kar sem jih mogla dobiti!"

•

Razlika

Kakšna je razlika med nami in Američani?

Američani pravijo: "Plačaj in odpelji," pri nas pravimo pa: "Molči in plačaj."

Čemu zahtevati novo vitaminizirano Trinerjevo grenko vino?

Danes bi morali zahtevati vsi odjemalci od lekarnarjev samo novo izboljšano Trinerjevo grenko vino, katero vsebuje Vitamin B-1, ker Vitamin B-1 izboljša apetit, prebavo, jača prebavne organe, pomaga rasti in varuje život pred živčnimi boleznimi. Mletje pšenice za dobavo moke, čiščenje riža za odpravo lupine, procesi, ki odstrane otrobe iz žitnega zrnja, uporaba sladkorja, vse to odstranjuje najmočnejše snovi Vitamina B-1 iz dijete. Radi tega je bil Vitamin B-1 dodan Trinerjevemu grenkemu vinu in radi tega odjemalci zahtevajo novo vitaminizirano Trinerjevo grenko vino.—(Adv.)

PRIPOROČILO ROJAKOM

Ker se bliža pomlad si mnogi žele prenoviti svoje domove, bodisi odzunaj ali znotraj. Skozi mojo dolgoletno izkušnjo v barvanju in papiranju, Vam lahko jamčim o solidnem in prvovrstnem delu v tej stroki, poleg tega pa tudi s zmerno nizkimi cenami. Na zahtevo Vam prinesem na Vaš dom vzorce krasnega stenskega papirja ter zmerim sobe za istega. V Johnstownu in okolici se rojakom toplo priporočam.

Andrej Vidrich

706 Forest Ave. - Moxham, Johnstown
Phone F 37-702 —(Adv.

NOČ PO IZDAJI

LIAM O'FLAHERTY ● ROMAN ● *Poslovenil OTON ŽUPANČIČ*

Bila je obešena kot bogokleten protest proti svetnikovi nemoči. Pred štirimi leti je opravila svetemu Jožefu devetdnevnico in ga prosila, da bi ji ozdravil mišični revmatizem, in ker ji prošnja ni bila uslišana, je obesila podobo za vrat.

Ko so jo Gypove oči našle skozi meglo, je slonela ob steni skrita do brade za kupom odej in vsakovrstnih oblek. Ležala je na strani, bela, zgubana glava ji je bila ugreznjena v sivo blazino brez prevleke. Perje je bodlo iz blazine. Beli lasje so se usipali stari ženski po blazini in posteljnini kakor vlakna morske trave, ki plava ob oseki po gladini plitkega morja. Usta so ji bila široko odprta kakor ljudožerki, da so se kazala rdeča dlesna in štirje rumeni zobje, ki so rinili v neenakomernih presledkih iz njenih čeljusti: štirje zakrivljeni, rumeni čekani.

Samo njene oči so razodevale življenje in razum. Bile so drobne, zlobne modre oči, v katerih je tlela pretkanost in skopnost.

Njeno telo, skrito za posteljnino, je bilo podobno gori, ki jo je potres izpremenil v brezoblično mehko kepo.

Gypo jo je opazoval brez vsakega vznemirjenja. Nato se je ozrl po Katie. Videl jo je, kako je stala v kotu za vrati. Opravljena je bila še vedno, kakor jo je srečal zgodaj zvečer v krčmi. Toda njena obleka je bila zdaj povaljana, obraz ji je bil izpremenjen. Izpremenjen na čuden način. Izgubil je zagreneli, zagrizeni izraz. Oči ji niso bile več trudne. Obraz ji je bil zaripel in poln. Koža ohlapna. Usta so ji bila stisnjena, na ustnicah je ležala pohotna mehkoba. Oči so se ji svetlo utrinjale. Iz njih je sijala samozavestna izzivalnost zdravih odločnih žensk, ki hite od uspeha do uspeha, samozavestni izzivalni blesk zadoščenega poželjenja in objestnega častihlepja. Roke pa, s katerimi si je oklepala vrat, so ji navzlic vsemu temu trepetale v očividni grozi v nasprotju s pokojem in živo silo njenega obraza. Tudi njene noge so krčevito poplesavale.

"Kako je s teboj, Katie," je rekel Gypo. "Kaj si rekla prej, tisto o mojem duhu?"

Govoril je s hripavim, zlomljenim šepetom.

"Moj Bog!" je kriknila Katie.

Potegnila si je roke od vrata ter jih sklenila za hrbtom s kretnjo, kakor da odklanja nevšečno ponudbo. Nato je z veliko naglico zbežala k ognju. Naslonila se je s hrbtom ob steno na desni od ognjišča ter strmela v Gypa. Namignila mu je z glavo.

"Zapri tista vrata," je šepnila. "Zapri vrata in stopi noter."

Gypo se je molče okrenil k vratom in začel vezati konca pretrgane vrvice, da bi jih zopet pričvrstil.

"Kje si bil?" je zašepetala. "Moj Bog, kar srce si mi obrnil v prsih."

Gypo je privezal vrata in je šel počasi in mirno k ognjišču. Stal je tiho, ošinil z očmi staro žensko, nato pogledal Katie z odprtimi usti.

"Za petami so mi, Katie," je zamrmral in se zdrznil.

Nastal je molk. Gypo se je vnovič zdrznil in sedel pred ogenj. Sedel je na tleh s komolci ob kolenih, roke pa je iztezal proti žaru, Katie ga je gledala z blesketajočimi očmi. Nepremično je slonela ob steni. Obraz ji je pod zveženim rdečim klobukom pobledel. Oči so se ji zaleskétale. Gornjo ustnico je nabrala v gube.

Starka v postelji je blisnila od Gypa do Katie in od Katie do Gypa. Oči so ji od veselja plesale. V radostni ekstazi se je samo sebe objemala.

"O čem pa govoriš?" je rekla naposled Katie.

"Organizacija mi je za petami," je zamrmral, ne da bi jo pogledal. "Zapovednik Gallagher me hoče pihniti. Ušel sem iz celice v Bogey-Holu."

"Zakaj te hočejo pihniti? Za božjo voljo, zakaj te hočejo pihniti?"

Katin glas je bil hladan in brez čustva, a Gypo tega ni zapazil. Okrog usten ji je igral čuden, tenek smehljaj, a Gypo ji ni pogledal v obraz. Oči so se ji bliskale, ko je govorila, toda Gypo tega ni videl. Sanjavo je strmel v ogenj. Bil je ves truden in zaspan. Bilo je brez pomena, da bi se še dalje čuval. Bil je truden, truden, truden. Truden in zaspan. Čemu bi se še dalje pazil? Spati, spati, spati. Potem pa bi mahnil naravnost na jug. Pohitel bi na jug z vetrom, preko vseh zaprek. Spanje, spanje, spanje.

"Saj je vseeno, zakaj so mi za petami," je zamrmral.

Zopet je zavladal molk.

Spati, spati, spati!

"Spraviti me hočejo spoti," je zamomljal. "Pa me ne dobe, Katie, za nocoj se bom tukaj zlehnil. Do jutri večer ostanem. Potlej pa na jug. Tu je ves denar, kar ga imam."

Preteknil je hlačni žep ter potegnil iz njega na dlani štiri šilinge šest penijev. Ponudil jih je nji. Približala se je ter obotavljaje nastavila desnico.

"Daj ta denar meni. Daj ta denar meni," je zavreščala starka s postelje. Vzdigovala se je, da bi sedla.

"Jezik za zobe, Louisa," je zarenčal Gypo čez ramo, napol obrnjen proti nji. "Jezik za zobe, če ne, te mlinčim."

Starka se je reže zgrudila nazaj. Nato je zgrabila palico, ki je ležala poleg nje na postelji. Palico je tresla proti Katie Foxovi.

"Vse mi pokrade, vse mi pokrade," je tarnala s tenkim, skrhanim glasom.

"Spal bom tukaj na tleh, Katie," je rekel Gypo. "Hej, Katie. Spal bom tukaj pred ognjiščem. Kaj je s teboj, Katie? Zakaj ne govoriš z menoj?"

Katie je bruhnila v smeh. Ko je prejela denar, je sela na nizek stol na levi od ognja. Zdaj je skočila na noge in se zasmejala. Bil je poseben, suh smeh. V očeh ji je bil sanjav izraz. Gledala je v tla, v misli zatopljena.

"Kaj si pijana, ali kaj ti je?"

"Prav čisto nič mi ni," je zamrmrala Katie kakor v sanjah ter zrla še vedno v tla.

Nato je globoko potegnila sapo ter se stresla. Bila je zopet vsa živahna in podjetna, čisto budna s prešinljivimi očmi. Prekrižala je roke na prsih ter jela govoriti s presunljivo naglico.

"Seveda, Gypo", je rekla naglas in veselo, "lahko spiš tukaj do sodnjega dne, če te je taka volja. Veš da mi je connemarska Maggie povedala, kako je prišel Martly Mulholland pote? Pride ti k Biddy Burkovi pijana kot muha, pa ti na vsa usta dolgovezi, kako ti je Bartly nastavil pištolo na glavo in te gnal pred seboj na cesto."

"Lažeš, ni res", je zagodrnjal Gypo nekoliko prestrašen.

"Že mogoče, da ni rekla natanko tako," je nadaljevala Katie, "ampak —"

"Ali ti je izročila funt, ki sem ga ji dal zate?"

"Funt? Ali si ji dal funt zame? No, lepi lažnivci! No, čedni razbojniki! Umazana kozava sodrga! Ta ti pobere rozine iz potice! Verjemi ali ne, dala mi je samo deset šilingov, in še za te sem se morala ravsati z njo. Saj nič ne pravim, čeprav bi lahko marsikaj povedala, ampak —"

"O, nehaj mi s svojim klepetom," je zagodrnjal Gypo in tipal z roko za seboj po tleh. "Nisem volje, da bi poslušal tvoje meketanje, Katie."

"Ne leži na tleh," je kriknila Katie skrbno. "Pojdi v posteljo. Lezi v moj kot. Nič ne maraj, Louisa. Kot je moj. Vanj smem pustiti kogar mi drago. Louisa, če mi ne boš tiho ležala, te bom prekrišpala do smrti, kakor resnično je bil naš Gospod križan. Prav gotovo. Kaj si pa misli? Zdaj ti ne bom nič rekla, Gypo, ko vidim, kako ti prede, zaslužiš pa le. Upam, da mi ne boš zameril, če ti povem, kar mi je na duši. Zdaj ti gre za nohte, ker si zapustil tiste, ki so ti bili prijazni, in mečeš denar za tako capo, kakor je ta. Ampak moja uboga mati, Bog jim daj dobro, so zmerom govorili —"

"Izkidaj se odtod, izkidaj se," je vreščala stara, vihteč palico.

Gypo se je bil vrgel vznak na posteljo. Stara dama je začela šibkotno mahati po njem s svojo palico. Ni se zmenil zanjo. Brkljal je po gomili prnjavih odej ter si jih ovijal okoli nog.

Katie je pobrala klešče izpred ognjišča in se od strani približala postelji; naskrival je dajala starki znamenja, naj bo mirna.

Starka je godrnjaje odnehala. Katie se je vrnila k ognju in odložila klešče. Zdaj ji je iz oči odsevala blaznost. Ustnice so se ji neprestano razpotezale v smehljaj, kakor mesečniku, ki mu brodi po kalnih možganih kaka pošastna burka.

(Dalje prihodnjič)

Poljedelski tajnik Henry A. Walace (desno) in pomožni poljedelski tajnik Grover B. Hill.

kler se pred Haldo ne izpremeni v pravcato povorko.

V mraku se zdi Halda velika baklja. Jeziki plamena visoko ližejo hladno meglo in dim, ki se zdi, kakor bi nadaljeval ravne linije tega gorečega hriba tja do neba.

Pod svetilko v podnožju potke, ki edina vodi na Haldo — ker vse naokoli gori — se sliši vrvenje premogarjev. Tam stoji delavec, ki naj bi zabranil premogarjem dostop na Haldo. Vrvenje se izpreminja v prerivanje. Premogarji hočejo na vsak način na Haldo, delavec pa jim brani.

"Nikar, majko mu! Jaz bom zate odgovarjal pred direktorjem. Nekega dne ste porinili inženirja Fohta z Halde, in zdaj leži človek v bolnišnici."

Med premogarji se vodi dogovor. Naenkrat se gruča premogarjev oddvoji in krene skozi ogenj na Haldo. Delavec skoči prednje in v hipu, ko se je obrnil, je že na potki kakor da se je sprožil ogromen plaz in teče svojemu plenu nasproti. Delavec psuje in brezmočno maha z rokami. Nato postoji, razjarjeno pljune in se obrne proti rudniški direkciji.

Počasi se premikajo silhuete premogarjev preko Halde. Na vseh straneh plapola ogenj, kar pa le malo zaleže, ker se vsled dima ne vidi niti dva, tri korake daleč. Zgoraj je toplo, zato pa duši dim, kakor bi jim hotel raztrgati pljuča.

Nekdo kašlja. Nekdo preklinja.

Nenadoma nekdo krikne. Ta krik ni nikakšna šala in vsem bije v ušesa. Vsi lete v smer, odkoder je prišel krik.

"Semkaj! Semkaj, sonce vam božje!"

Jame zijajo, ogenj gori, plini duše in ustavljajo zapreke in zato premogarji skačejo in poskakujejo, pa ne morejo najti tistega, ki je klical. In znova se zasliši:

"Sem, nebo vam drago!"

Zdaj je tam že cela gomila, ker pa je gost dim, ničesar ne vidijo. Nekdo kaže z roko:

"Mujo!"

"Oh, Mujo!"

Da. Resnično je Mujo. Zgubljen in skljućen leže na kraj ognja, iz katerega se dvigajo plini. Prišel je semkaj prvi, ko ni prišla še niti ena partija vozičkov, pa je legel, da bi se malce ogrel pri ognju. Omamljajoča toplota je dala Muji tudi pokrivalo in blazino, da je zaspal in nato ga je ogljeni monoksid in dioksid objel in Mujo je zasanjal . . . In potem se je sen prekinil, ker ga ni imel več kdo sprejemati: Mujo je bil mrtev.

Že se svita in slišijo se motorji, ki vlečejo vozičke. "Prva partija" se prikaže na Haldi. Premogarji se zganejo. Delavci v zli slutnji krenejo proti njim.

"Že spet eden?"

"Da."

Eden izmed delavcev odide javit. Kasneje pride inženir in prične psovati "boga neumnega" in "kako prav nič ne koristi, če jim pravi, da jim tu preti smrt" in kako "njihovi idiotski možgani ne morejo pojmiti, kaj je monoksid in dioksid." Zato stopi Ibro kot predstavnik premogarjev naprej in čeprav zmedeno, vendarle nekako pove:

"Kakor naši možgani ne morejo razumeti, kaj je monoksid in dioksid, tako tudi vaši ne, kaj je beda in revščina."

Inženir zakolne v tujem jeziku in odide s svojim spremstvom. Rudar Ibro se prime za nogavico leve noge in stisne skozi zobe: "Evo ti!"

Zdaj pridejo delavci in natovorijo Muja na nosila, vržejo nanj vrečo in krpo in odneso nosilko navzdol. Premogarji stoje in gledajo in bogve, kako dolgo bi takole stali, če bi jih "druga partija" ne spomnila, po kaj so prišli na Haldo . . .

Prev. M. K.

Srečni dobitnik

Napisal *F. Stueber*

Moža, ki se je z roko krčevito oklepal naslanjala pri svojem stolu, nikakor ni bilo prijetno pogledati. Če bi ta gospod pogledal skozi okno letala, bi opazil, kako so bliskovito bežali mimo vrhovi smrek, nato grebeni gora, potem je pa letalo zašlo med oblake. Spodaj so ležala mesta in vasi, med njimi so se pa kakor ravne nepregledne črte vili travniki in zeleni gozdovi. Tam, kjer se je v to neskončno zelenje zarezala srebrna nitka, je žuborel potoček ali pa tekla reka.

Za vso to lepoto je bil pa popotnik v letalu gluh in slep. Nesrečnež je prvič potoval z letalom. Zmerom je mislil, da je zibanje v letalu lahkotno in elegantno, zdaj se je pa na lastni koži prepričal, da je ravno narobe. Lotevala se ga je vrtoglavica, pred očmi se mu je temnilo. Kljub obkladkom in raznim pomirjujočim zdravilom je postajala omotica čedalje hujša. Tudi konjak, ki so mu ga ponudili nekateri usmiljeni sopotniki, ni prav nič pomagal. Imel je pač značilen primer hudega obolenja.

"Gotovo se peljete z letalom službeno, da bi prihranili na času" ga je previdno vprašal neki star gospod z brado in s kovčegom z vzorci. "Potujem za zabavo!" je odgovoril bolnik na kratko.

Po eni uri guganja je letalo elegantno in lahkotno pristalo na cilju. Popotniki so smeje in kramljaje odhajali iz letala. Zadnji med njimi je s klecajočimi koleni stopal po lestvi na trdna tla naš bolnik. Potniki so se kakor mogoče hitro razkropili in se z avtobusom peljali proti bližnjemu mestu. Prej so nekateri še južinali. Samo naš bolnik se nikakor ni mogel ločiti od letala. Z velikim zadovoljstvom ga je ogledoval in je bil silno razočaran, ko so ga naposled odpeljali v hangar.

"Kdaj se odpelje naslednje letalo?" je vprašal pilota. "Čez četrt ure," je odvrnil pilot, potem je pa začudeno dodal: "Saj se menda ne mislite odpeljati že z njim? Zdi se mi, da ste potrebni okrepčila. Oglejte si mesto, pozneje se boste pa lahko spet vrnili. Saj ni potrebno, da bi vsakdo potoval v letalu, če tega ne prenese."

Naš popotnik se je žalostno nasmehnil in dejal zagrenjeno: "Vi lahko govorite, vi, ki ne poznate življenja. Takoj moram odleteti nazaj!"

Pilot, ki je hotel že oditi, se je vrnil in radovedno vprašal: "Kako ste rekli, da morate takoj spet odleteti nazaj?"

"Tako je," je odgovoril popotnik že nejevoljno. "Sem namreč reševalec križank."

"Reševalec križank?" Kaj pa ima to z letenjem skupnega?" je nejevoljno vprašal pilot.

"Več, kakor bi človek mislil," se je razvnel bolnik. "Ko sem namreč pred kratkim rešil neko nagradno križanko, sem za nagrado dobil brezplačno vožnjo z letalom do tu in nazaj. Ker živim v skromnih razmerah, nisem vzel s seboj toliko denarja, da bi mogel tu prenočiti in se dodobra spočiti."

Pilot se je silno začudil: "In vendar gospod! Če se zdaj spet odpeljete domov, bo to prav gotovo škodovalo vašemu zdravju."

"O, tega pa ne verjamem!" je odgovoril popotnik. Potem razočarano dodal: "Človek bi nikoli mislil, da toliko zdr... Ali ni morda prav to letalo, ki me bo odpeljalo domov."

Ko je letalo čez nekaj mi... vzletelo, je skozi prvo okno s... brnega ptiča spet strmel ... kasto bledi obraz srečnega ... bitnika in reševalca križank.

Ženitvena ponudba

Slovenec star 48 let se želi spoznati s Slovenko farmarsamsko ali vdovo. Imam ... vsoto v gotovini. Katero ves... in resno misli, naj piše ... naslov: "BODOČI FARMAR... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. —(Adv.)

AGITIRAJTE ZA PROSVETO

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijsko delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Tel. Rockwell 4904

CHICAGO, ILLINOIS

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR ZA LETO 1940

vsebuje 11 povestnih spisov in črtic, 3 spise iz zgodovine naših organizacij in naselbin, potopis o Mehiki, 9 razprav, člankov in opisov, 11 informativnih spisov, koledarske podatke, pesmi, okrog 70 slik in drobiž.

Obsega 224 strani in je vezan v platno

Stane 75c, kar je za slovensko knjigo v takem obsegu in s tako bogato vsebino izredno malo.

Razpošilja ga knjigarna

"PROLETARCA"

2301 So. Lawndale Avenue - Chicago, Ill.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri asesmentu $1.20 za tednik, so jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado.	$6.00	Za Cicero in Chicago je	$7.50
1 tednik in	4.80	1 tednik in	6.30
2 tednika in	3.60	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.50
		Za Evropo je	$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov prenehа biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Ster naročnik.....

Še eden

Derviš Imamović

Buuum!—javlja rudniška sirena šesto uro. To se pravi, da morajo delavci vstati. Ko zatuli "dvajset pred sedmo," tedaj se mestni, oziroma rudarji, ki stanujejo v rudarskih kolonijah ali po privatnih hišah, odpravljajo na "šiht". Tudi štelvilni delavci iz vasi prepešačijo vsak dan pot od rudnika do doma in nazaj, zato so mestne ulice že navsezgodaj zelo živahne.

Sinoči je padel sneg, toda po polnoči se je zjasnilo in zdaj škripljе pod nogami. Zato so se zjutraj premogarji — otroci, ki med odpadki nabirajo premog — zgodaj odpravili proti Haldi, ker so to dnevi njihove konjunkture in večje porabe. V takem jutru vreča premoga ni več po dva dinarja. Za to ceno so se med sabo dogovorili, napravili so kartel, in nihče ne sme prodajati izpod dva dinarja. Le v takih redkih jutrih je izjemna cena. Zato danes vsi hite in razpravljajo o tem, kakšno ceno bi nastavili, to je, ali naj prodajajo po tri ali po štiri dinarje vrečo.

"Če nastavimo štiri, bomo slabo prodajali."

"Zato pa je treba manj nabrati."

"In če nastavimo tri, bomo prodali več in pri dveh vrečah bo zaslužil več kakor pri eni," če je prodaš po štiri."

Ti njihovi pogovori o dobrem zaslužku so z asocijacijami povezani na razne stvari in zato gredo vse hitreje in zdaj se zdi, ne gredo več, marveč poskakujejo in skačejo kakor siti in objestni otroci bogatašev pri igri. Njihove glave so zamotane v krpe, roke so potisnili globoko v žepe in ko jih niti tam ne morejo dovolj ogreti, znova dihajo v dlani in še bolj poskakujejo. In čim bolj se približujejo Haldi, tem več tovarišev srečujejo in gruča postaja vse večja in večja do-